

ENERGETYKA WODNA

2/2024 (50)

cena: 30,00 zł (w tym 8% VAT)

ISSN 2299-0674

Zasady biologicznej oceny funkcjonalności urządzeń służących migracji ryb

str. 42

Ożywcze tchnienie dla elektrowni – remonty turbin

str. 12

Nie szkodzić sektorowi energetyki wodnej – nowy obowiązek krajów członkowskich UE

str. 22

Magazynowanie energii w Portugalii

str. 30

Współdzielenie przyłącza jako remedium na odmowy przyłączenia do sieci?

Niewątpliwie ubiegłoroczną sytuację branży OZE dobrze odzwierciedlają dwie liczby, tj. 7 448 i 83,6 GW. Pierwsza z nich to liczba przypadków odmowy wydania warunków przyłączenia do sieci elektroenergetycznej przez operatorów sieci elektroenergetycznej (OSE) w 2023 r., a druga to suma mocy ze wszystkich wniosków o przyłączenie, które zostały złożone do OSE w 2023 r. i które rozpatrzono odmownie. Liczby te obrazują skalę palącego problemu związanego z możliwością przyłączania nowych instalacji do sieci. Niemniej, pod koniec zeszłego roku wreszcie weszły w życie długo oczekiwane przez branżę przepisy dot. współdzielenia przyłącza, tj. cable pooling'u.

Na czym polega cable pooling? Jest to możliwość współdzielenia przyłącza przez różne instalacje wytwarzające energię elektryczną z odnawialnych źródeł energii (OZE). Takie instalacje OZE mogą należeć do tej samej osoby (osoby fizycznej, spółdzielni albo spółki prawa handlowego) albo nawet do różnych właścicieli. Wykorzystywanie jednego przyłącza jest dopuszczalne, o ile wszystkie instalacje OZE będą przyłączone do sieci elektroenergetycznej o napięciu znamionowym wyższym niż 1 kV.

Sieci o takim napięciu należą do operatorów systemów dystrybucyjnych (sieci dystrybucyjne) oraz do operatora systemu przesyłowego (Polskie Sieci Elektroenergetyczne SA). Ustawodawca nie pozwala natomiast na korzystanie z tego rozwiązania dla tych instalacji OZE, dla których miejscem przyłączenia do sieci jest instalacja odbiorcy końcowego, tj. instalacji autoproducentów/prosumenckich, produkujących energię elektryczną dla odbiorcy. Co istotne, obowiązujące przepisy uniemożliwiają — zapewne tymczasowo — przyłączenie magazynu energii elektrycznej na zasadzie współdzielenia przyłącza z instalacjami wytwórczymi. Z drugiej strony taki magazyn energii elektrycznej może zostać przyłączony jako część instalacji wytwórczej korzystającej z tego rozwiązania.

Podstawową korzyścią współdzielenia miejsca przyłączenia jest możliwość przyłączenia w takim miejscu dwóch instalacji OZE, dla których moc przyłączeniowa jest mniejsza od ich łącznej mocy zainstalowanej. Obrazuje to następujący przykład:

- Dwie instalacje OZE mają moc zainstalowaną 40 MW – każda z nich ma moc zainstalowaną 20 MW;
 - gdyby przyłączały się w oddzielnych miejscach przyłączenia, to dla każdej z nich trzeba byłoby określić moc

przyłączeniową po 20 MW, czyli łącznie 40 MW. Przy braku dostępnych mocy przyłączeniowych jedna z instalacji OZE nie mogłaby się przyłączyć;

- gdyby przyłączały się w tym samym, wspólnym miejscu przyłączenia, to można byłoby dla tych dwóch instalacji OZE wyznaczyć łączną moc przyłączeniową w wysokości 20 MW i w takim przypadku obie instalacje uzyskałyby możliwość przyłączenia.

Dzięki zastosowaniu tego rozwiązania dwie instalacje o uzupełniającej się charakterystyce wytwórczej (np. instalacja fotowoltaiczna oraz instalacja wiatrowa) mogą jednocześnie (albo na zmianę) wytwarzać i wprowadzać energię elektryczną do sieci, pod warunkiem, że nie przekracza ona określonej przez operatora systemu elektroenergetycznego mocy przyłączeniowej. W konsekwencji w ciągu roku zwiększa się liczba dni, podczas których energia elektryczna jest wprowadzana do sieci, a także osiągany jest większy średni stopień wykorzystania przyznanej mocy przyłączeniowej.

Instalacje OZE po przyłączeniu do sieci w jednym miejscu przyłączenia posiadają wspólne miejsce dostarczania energii elektrycznej oraz oddzielne, dedykowane każdej z tych instalacji, punkty pomiarowe. Pozwala to na odrębny pomiar energii elektrycznej i tym samym umożliwia sprzedaż energii elektrycznej z każdej instalacji oddzielnie – dla każdej z nich można zawrzeć odrębne umowy sprzedaży energii elektrycznej. Współdzielenie tego samego przyłącza umożliwia stabilniejsze oraz efektywniejsze wykorzystywanie zabezpieczonych zdolności wprowadzania wytwarzanej energii elektrycznej do sieci.

Wspólne warunki przyłączenia do sieci

Dla wszystkich instalacji OZE, przyłączonych do sieci na zasadzie współdzielenia

przyłącza, wydaje się, że jedno warunki przyłączenia oraz zawiera się jedną umowę o przyłączenie do sieci. Warunki przyłączenia określają m.in. moc przyłączeniową łącznie dla wszystkich instalacji OZE, planowanych do przyłączenia w jednym miejscu przyłączenia oraz samo miejsce przyłączenia. Z kolei wspomniana umowa o przyłączenie do sieci zawiera m.in. wymagania dotyczące lokalizacji oraz parametrów technicznych dla układów pomiarowo rozliczeniowych umożliwiających pomiar ilości energii elektrycznej oddanej do sieci i pobranej z sieci przez każdą z instalacji OZE, przyłączoną w jednym miejscu przyłączenia na podstawie tej umowy.

W przypadku, gdy moc przyłączeniowa przewidziana w umowie o przyłączenie do sieci jest niższa niż suma mocy zainstalowanej elektrycznej wszystkich przyłączonych instalacji OZE, umowa ta będzie również zawierała szczegółowy opis sposobu zabezpieczenia zdolności technicznych do nieprzekraczania mocy przyłączeniowej. Należy mieć przy tym na uwadze, że w takiej sytuacji koszt zakupu i zainstalowania urządzeń służących do zabezpieczenia zdolności technicznych do nieprzekraczania mocy przyłączeniowej ponoszą podmioty przyłączane do sieci, a nadzór nad pracą urządzeń służących do zabezpieczenia zdolności technicznych do nieprzekraczania mocy przyłączeniowej sprawuje operator systemu elektroenergetycznego, który w szczególności jest odpowiedzialny za zabezpieczenie tych urządzeń w sposób uniemożliwiający zmianę ich ustawień.

Porozumienie wytwórców w cable pooling'u

W celu uzyskania warunków przyłączenia dla instalacji OZE przyłączanych na zasadzie współdzielenia przyłącza, o ile należą do odrębnych podmiotów, konieczne jest złożenie do operatora systemu elektroenergetycznego wniosku o określenie warunków przyłączenia. Wniosek ten musi uwzględniać wszystkie instalacje OZE, które mają zostać przyłączone do sieci elektroenergetycznej. W przypadku gdy tytuły prawne do instalacji objętych wnioskiem o przyłączenie posiadają różne

podmioty, wniosek ten składa podmiot wskazany w porozumieniu wytwórców. Do wniosku należy także załączyć wspomniane porozumienie.

Porozumienie wytwórców jest zawierane przez wszystkie podmioty, których instalacje OZE są objęte danym wnioskiem o określenie warunków przyłączenia. Wskazuje się w nim m.in.:

1. stroną porozumienia, która we własnym imieniu zawiera umowę o przyłączenie do sieci oraz umowę o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji energii elektrycznej dla wszystkich przyłączonych i planowanych do przyłączenia instalacji,
2. zasady wspólnej realizacji uprawnień i obowiązków wynikających z warunków przyłączenia, umowy o przyłączenie do sieci oraz umowy o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji energii elektrycznej,
3. zasady współdzielenia zespołów urządzeń służących do wyprowadzania mocy do miejsca rozgraniczenia własności sieci przedsiębiorstwa energetycznego i instalacji podmiotów przyłączanych,
4. zasady współpracy z podmiotem będącym stroną umowy o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji energii elektrycznej w realizacji jego obowiązków określonych w art. 9j ust. 7 Prawa energetycznego (bilansowanie systemu, przestrzeganie przepisów wykonawczych),
5. zasady rozdziału środków otrzymanych w ramach rekompensaty finansowej w przypadku zastosowania przez OSE redysponowania, pomiędzy stronami porozumienia,
6. określenie lokalizacji punktów pomiarowych właściwych dla poszczególnych instalacji.

Warto dodać, że w przypadku zmiany strony porozumienia wytwórców, wynikające z niego prawa i obowiązki przysługują nabywcy instalacji OZE.

Przyłączanie kolejnych instalacji OZE do już istniejących

Ustawodawca dopuścił możliwość przyłączenia kolejnych instalacji OZE do już istniejących instalacji OZE. W takim przypadku, już przyłączona instalacja OZE nie musi być modernizowana, ani dostosowywana do najnowszych wymogów narzuconych przez operatorów systemów elektro-

energetycznych dotyczących wyposażenia instalacji w urządzenia zapewniające m.in. współpracę z siecią elektroenergetyczną. Wymogi wprowadzone po przyłączeniu istniejącej już instalacji OZE mają zastosowanie wyłącznie do instalacji nowo przyłączanej, chyba że istniejąca już instalacja OZE podlega przy tej okazji istotnej modernizacji.

Przekroczenie mocy przyłączeniowej

Jak zostało wskazane na początku, podstawową korzyścią współdzielenia miejsca przyłączenia jest możliwość przyłączenia w takim miejscu dwóch instalacji OZE, dla których moc przyłączeniowa jest mniejsza od ich mocy zainstalowanej. Prawo energetyczne przewiduje dwa rodzaje zabezpieczeń przed ryzykiem przekroczenia mocy przyłączeniowej przez przyłączone instalacje OZE.

Pierwsze z nich, tj. zabezpieczenie techniczne, polega na określeniu przez operatora systemu elektroenergetycznego w warunkach przyłączenia obowiązku do nieprzekraczania mocy przyłączeniowej i zainstalowania odpowiednich zabezpieczeń technicznych. Każdy z wytwórców jest zobowiązany do montażu urządzeń uniemożliwiających przekroczenie mocy przyłączeniowej, w przypadku gdy moc przyłączeniowa jest niższa niż suma mocy zainstalowanej elektrycznej instalacji OZE.

Drugie, tj. zabezpieczenie finansowe, umożliwia operatorowi właściwemu dla miejsca przyłączenia pobranie opłaty za przekroczenie mocy przyłączeniowej przez wytwórcę, w wysokości odpowiadającej opłacie za nielegalny pobór energii elektrycznej względem nadmiarowej energii elektrycznej, która została przez wytwórcę wprowadzona do sieci w wyniku przekroczenia.

Niezależnie od powyższego w przypadku przekroczenia mocy przyłączeniowej przez wytwórcę, operator systemu elektroenergetycznego może:

1. wprowadzić ograniczenia w dostarczaniu przez tego wytwórcę energii elektrycznej do sieci albo
2. całkowicie wstrzymać dostarczanie energii elektrycznej do sieci, bez wypłaty rekompensat oraz bez ponoszenia odpowiedzialności za skutki tych ograniczeń albo odłączenia.

Wznowienie dostarczania energii elektrycznej następuje po wdrożeniu przez wytwórcę wskazanego przez operatora sposobu zabezpieczenia zdolności technicznych do nieprzekraczania mocy przyłączeniowej.

Odpowiedzialność wytwórców

Umowy o świadczenie usług dystrybucji lub przesyłania zawierane dla instalacji OZE korzystających z możliwości współdzielenia przyłącza powinny przewidywać m.in. postanowienia o przyjęciu przez takich wytwórców odpowiedzialności na zasadzie ryzyka za naruszenie zobowiązań w zakresie wyprowadzania lub poboru mocy oraz innych wymagań związanych z korzystaniem z jednego przyłącza do sieci, spowodowanych działaniem lub zaniechaniem któregokolwiek z wytwórców w instalacji OZE przyłączonych do sieci w tym samym miejscu przyłączenia. Wspomniana odpowiedzialność na zasadzie ryzyka stanowi zaostrzony rodzaj odpowiedzialności w porównaniu do odpowiedzialności na zasadzie winy, bowiem w przypadku odpowiedzialności na zasadzie ryzyka o odpowiedzialności nie decyduje możliwość przypisania wytwórcy winy, lecz sam fakt posiadania lub użytkowania obiektu lub instalacji.

Należy także dodać, że za zobowiązania wynikające z umowy o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji energii elektrycznej, strony porozumienia wytwórców ponoszą wobec operatora systemu elektroenergetycznego odpowiedzialność solidarną. Odpowiedzialność za spowodowane działaniem lub zaniechaniem którejkolwiek ze stron naruszenie zobowiązań wynikających ze wspomnianych umów jest ograniczona do rzeczywistej szkody poniesionej przez operatora, powiększonej o bonifikaty i odszkodowania za szkody powstałe w wyniku tego działania lub zaniechania wytwórcy należne użytkownikom systemu przyłączonym do sieci tego operatora.

Przemysław Kałek

Radca prawny
Partner w kancelarii Radzikowski,
Szubielska i Wspólnicy

Jan Antepowicz

Aplikant adwokacki
Associate w kancelarii Radzikowski,
Szubielska i Wspólnicy